

Ozirisz földjén

Egyiptomi vetélkedő döntő forduló

Szépművészeti
Múzeum

Makói
József Attila
Gimnázium

Dr. Győry Hedvig

régész,
egyiptológus,
múzeumpedagógus

Kocsisné Maráczai
Margit

mesterpedagógus,
vizuális kultúra
szaktanácsadó

Sportoló Egyiptom

Az ókori Egyiptom sportélete

Kiállítási forgatókönyv

A kiállítás rendezője: Uaszet gyermekei csapat
Makói József Attila Gimnázium 9-11. évfolyam

Sportoló Egyiptom

Az ókori Egyiptom sportélete

Kiállítás a Makói József Attila Gimnáziumban

Megnyitó: 2017. május 14. 15.00

Helyszín: az iskola 205-ös terme

A kiállítás megtekinthető:

2017. június 15-éig

minden nap 10.00-18.00

pénteken: 18.00-22.00

A kiállítás rendezője: Uaszet gyermekei csapat
Makói József Attila Gimnázium 9-11. évfolyam

Tartalom

A kiállítás	<u>4</u>
Előkészületek	<u>5</u>
Alaprajz	<u>6</u>
A kiállítás terve	<u>7</u>
1. vitrin: Vízi sportok	<u>8</u>
2. vitrin: Harci sportok	<u>22</u>
3. vitrin: Küzdő sportok	<u>32</u>
4. vitrin: Ügyességi és egyéb sportok	<u>41</u>
A kiállítást kísérő játékok	<u>50</u>

A kiállítás

A kiállítás célkitűzése:

Az ókori Egyiptom sportéletének minél szélesebb körű bemutatása

A kiállítás címe: Sportoló Egyiptom

A kiállítás alcíme: Az ókori Egyiptom sportélete

Megcélzott közönség:

Minden korosztály megismerkedhet az ókori Egyiptom rejtélyes és rendkívül fejlett sportolási szokásaival, akár sportoló, akár nem.

Kiemelt fókuszcsoportok:

- általános iskolások,
- középiskolások,
- családok
- sport tagozatos iskolák
- egyetemisták

Bemutatkozik az egyiptomi sportélet

Minden korosztálynak: minden pénteken 16.00-18.00-ig

Program:

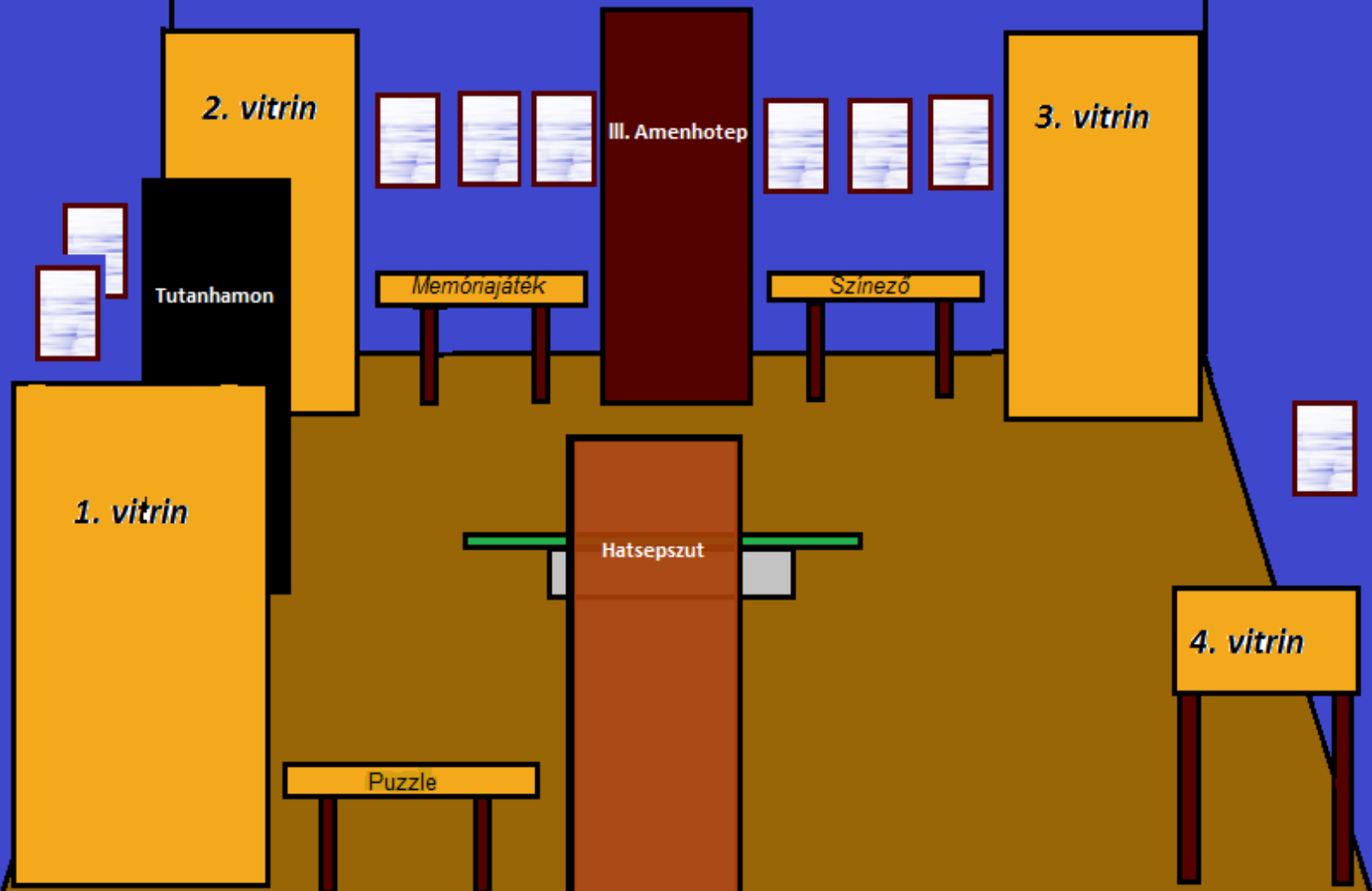
botvívás, célbalövés, labdaütés
bikasimogató (Ápisz bika)

Felnőtteknek (18 év felett): minden pénteken 18.00-22.00

Program:

íjászat, boksizálás, birkózás

A jubileumi szed-ünnephez hasonló keretek között egyiptomi ételek felszolgálásával
lakoma, egyiptomi sör, bor kínálása.

A helyszín kiválasztása

A választott tanteremben 2 szekrény van, amelyek nem mozgathatóak, így ehhez az adottsághoz kell igazodnunk. Ezt a 2 szekrény képezi az 1. és a 3. vitrint. A 2. vitrinhez egy polcot használunk fel megfordítva, a belső terét asztali lámpával megvilágítjuk. A 4. vitrin egy üveges tárló, amit az aulából kérünk és viszünk fel.

A vitrinekbe Egyiptom sportéletével kapcsolatos tárgyak képei kerülnek. A 4. tárlóhoz írásos emlékek is kapcsolódnak (A királyfi és a sors, A szed ünnep), valamint kiegészítő plasztilin szobrocska a Bikasimogató programhoz.

A vitrinek előtt ismertető elhelyezése az egyes sportokról.

Előkészületek

A falak és a falak előtti felület berendezése

4 paraván képezi a tartószerkezetet, amelyeket kék bélés selyemmel vonunk be.

A „falakra” az adott vitrin témájához kapcsolódó falfestmények, domborművek, képek kerülnek.

A „falak” előtt a vitrinek témájához tartozó nagyméretű szobrok (3) kerül elhelyezésre.

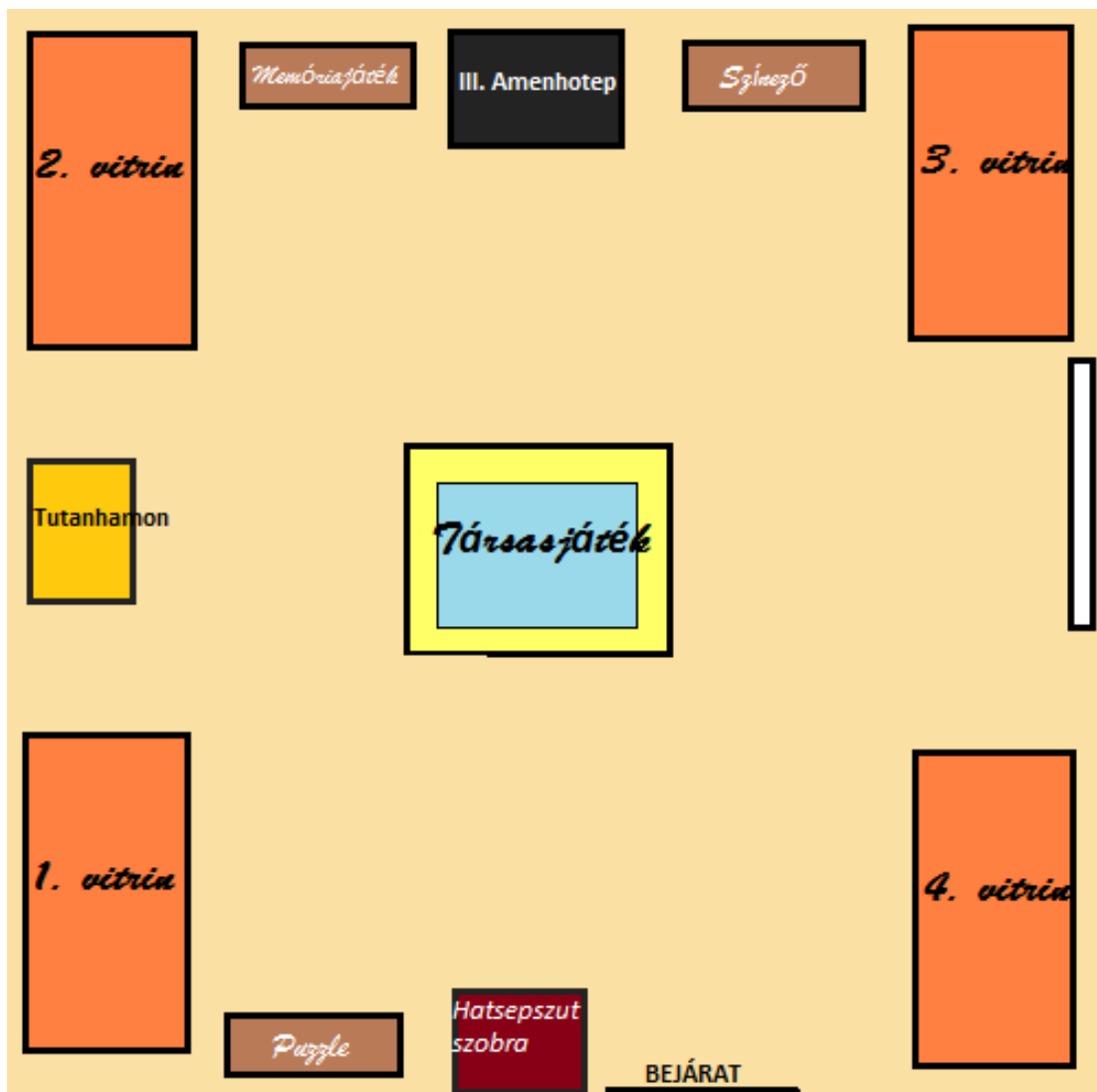
A falfestmények alatti asztalokon játékok lesznek (vízi sportokhoz – puzzle, harci szekerekhez – memóriajáték, íjászathoz – kifestő) és jutalom „gabonás zsákok”.

terem közepe

Verseny a Halastó körül című társasjáték elhelyezése a fekvő hasábokon.

Alaprajz

1. Vitrin: Vízi sportok
2. Vitrin: Harci sportok
3. Vitrin: Küzdősportok
4. Vitrin: Egyéb sportok

A kiállítás terve

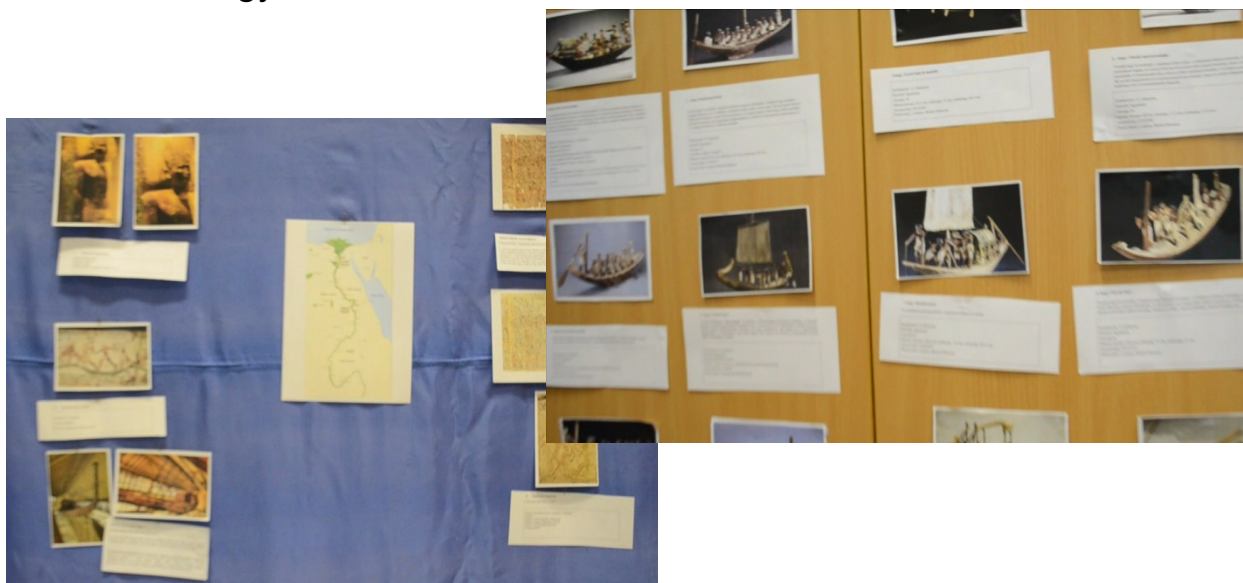
1. vitrin: Vízi sportok

Hajózás

A Nílus mentén létrejött egyiptomi államban a hajó természetes közlekedési eszköz volt, melyet ősidők óta használtak. A legkorábbi hajókat feltehetően papiruszból készítették, úgy, hogy a növény szárait a két végükön összekötötték. A teherszállításra kialakított hajókból nagyobb, tengerjáró hajók is kifejlődtek, amelyekkel nagyrészt a Földközi-tenger partjai mentén hajóztak, ritkábban a Vörös-tengeren. A hajókat személy- és teherszállításra használták, a célnak megfelelő méretben. A nagyobbak elég stabilak voltak ahhoz, hogy komoly mennyiségű anyagot, súlyos árut is szállítsanak rajtuk. A hajók másik része sétahajóként, a pihenés és a szórakozás eszközeként szolgált. Ugyancsak rajtuk utaztak a halottak és az istenek szobrai a vallási események alatt.

Evezés

Sznofru fáraóval kapcsolatban fennmaradt egy történet (Westcar papirusz), mi szerint unalmát egyszer azzal űzte el, hogy háremhölgyeit nézte, amint eveznek. II. Amenhotep fáraó sztlélén, melyet a gízai Szfinx lábánál helyezett el, a fáraó, mint ideális uralkodó sporteredményeiben is kiemelkedett. Ezek között említést tett egy különleges hajóútról, ahol megállás nélkül, 31,5 km távon kormányozta végig 200 fős legénységgel az utat, és az emberek csodálattal nézték teljesítményét. Az egyiptomiak gyakran rendeztek evezős versenyeket. A 18. dinasztia korában az evezés menete felváltva foglalt magában álló és ülő fázist. Az evezős legények öltözete bőr ágyékkötő volt.

1

Az egyiptomi nemesi élet örömei közül jellegzetes a nílusi mocsarakban történő vadászat. Az ilyen kirándulásokhoz papirusz tutajokat jutottak el és könnyű hajókat használtak. Itt Meketre és fia vagy társa megfigyeli a vadászokat egy szőtt nádból készült hajórészből. Nők is láthatók a hajón, az egyiptomi művészetben ismétlődő téma a nemes családból származó nők jelenléte az ilyen mocsaras jelenetekben.

forrás: <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/544126>

Sportcsónak modellje

Időszak: Középbirodalom, 12. dinasztia
 Uralkodik: I. Amenhotep
 Dátum: 1981-1975 B.C.
 Egyiptomból, Felső-Egyiptomból, Thébából, Dél-Asasífról, Meketre sírjáról (TT 280, MMA 1101), Serdabráról, MMA ásatásokról, 1920

Technika:

festett fa, vászon, vászon zsineg, réz

Méret:

Csónak kormánylapáttal és lapáttal: L. 121,7 cm (47 15/16 hüvelyk); H. 34,3 cm (13 1/2 in.); W. 30,6 cm (12/16 hüvelyk) Hull: L. 112,5 cm (44 5/16 hüvelyk); W. 23,7 cm (9 5/16 hüvelyk)
 Őrzési hely: New York, Metropolitan Múzeum

2

Modellcsoport/hajó

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Technika: festett, faragott

Mérete:

Hossza: 88,2 centiméter

Mélység: 10,2 cm

Szélesség: 16,5 cm

Azonosítója: EA34274

Őrzési hely: London, British Múzeum

Evezős hajó fa modellje: a hajótest hajlított, magasra emelkedik. A hajótest egy darabból faragott lábazata van. A fedélzet a szokásos módon fehér, vörös színű. Hét pár foglal helyet a fedélzeten (tizenkét evezős). Nincs kormányos. A legénységnek vörös teste, fekete parókája és fehér szoknyája van. Egyeseken megmaradtak az eredeti szövet szoknyák maradványai is. A szemüket feketével és fehérrel festették.

forrás: http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=100920&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

3

Evezős hajó fa modellje

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 62,2 cm

Mélység: 13 cm

Szélesség: 24,5 cm

Azonosítója: EA35291

Őrzési hely: London, British Múzeum

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=420451&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

4

Vitorlás hajó fa modellje

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 68 cm

Mélység: 17,3 cm

Szélesség: 13,4 cm

Azonosítója: EA35292

Őrzési helye: London, British Múzeum

Vitorlás hajó fa modellje: a hajótest rövid, mély. A fedélzetet fehérre festették. Az árboc szokatlanul magas, az oszlop felső hat hüvelykét zöld színnel festették, fekete-fehér gyűrűkkel díszítették. A fennmaradó részt vörös és fehér sávokkal festették. A kötélzet nem maradt fenn, bár az ülő tengerészek és a kezük pozíciói arra utalnak, hogy az eredeti állapotában a erős kötélzete volt. A kormánykerék hiányzik.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=118645&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

5

Evezős hajó fa modellje

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 166,5 cm

Mélység: 10,8 cm

Szélesség: 22,2 cm

Azonosítója: EA34273

Őrzési hely: London, British Múzeum

Tömör fából faragták a hajótestet, amely szokatlanul keskeny. A fedélzet enyhén üreges, Nincs árboc, kötélzet, kormánykerék. A fő fedélzeten tizennégy evezős látható.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=119535&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

6

Vitorlás hajó

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa, festék, vászon

Mérete:

Hossza: 75,8 cm

Mélység: 22,2 cm

Szélesség: 8,9 cm

Azonosítója: EA35204

Őrzési helye: London, British Múzeum

A hajó fadarabja a legénységgel: A hajótest a hosszúságnak viszonyítva keskeny. A hajótest formája a temetkezési bárka formájára utal. A készítő tévesen a hajó orrát a taffőre tervezte. Nincs nyoma gyászolóknak; helyette van egy kormányos, egy árboc és a tengerészek legénysége. A kormányos egy keresztágon áll, amely az eredeti kormányzási evezők támaszpontjaként szolgált.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=118643&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

7

Modell csónak

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 139,2 cm

Mélység: 7,6 cm

Szélesség: 822,2 cm

Azonosítója: EA35293

Őrzési hely: London, British Múzeum

Fa modellcsónak katonákkal: a hajótest keskeny és sekély.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=119536&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

8

Vitorlás hajó

Keletkezett: 12. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 50,8 cm

Mélység: 31 cm

Szélesség: 53 cm

Azonosítója: EA41574

Őrzési hely: London, British Múzeum

Vitorlás hajó fa modellje: a hajótest meglehetősen keskeny. A fedélzetet fehérre festették, a külső élét piros színnel díszítették. A lekerekített tető sárga színű, fekete szegéllyel. A kabin tetejét is mindkét oldalon díszítik, váltakozva fehér, fekete jelöléssel. Nyitott kabinja van.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=163635&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

9

Modell csónak

Keletkezett: 12 dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 62,8 cm

Mélység: 10,2 cm

Szélesség: 6,4 cm

Azonosítója: EA41575

Őrzési hely: London, British Múzeum

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=163634&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

10

Vitorlás hajó modellje legénységgel

Keletkezett: 12 dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete:

Hossza: 50,8 cm

Mélység: 31 cm

Szélesség: 53 cm

Azonosítója: EA41574

Őrzési hely: London, British Múzeum

Vitorlás hajó modellje a legénységgel: a hajótest szokatlanul széles, krémszínű és rózsaszínű. A tat egy kicsit magasabb. Vastag gipszet használtak alátétként, hogy a festék a hajótesten jól megtapadjon. A hajón az evezősök a tulajdonos és a fiai láthatók.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=161065&partId=1&images=true&place=42209&object=23925&page=1

11

Temetkezési bárka

Keletkezett: 12. dinasztia

Anyaga: szikomórfa

Technika: festett, faragott

Mérete:

Hossza: 66,7 centiméter

Szélesség: 14,6 centiméter

Mélység: 10,2 centiméter

Azonosítója: EA9524

Őrzési hely: British Múzeum

Temetkezési bárka fából készült modellje. A fedélzetet kilenc pár fehér térre osztották a középső szalaggal, melyet vörös színű, fekete szegélyű sávok jeleznek; A hajótest zöldre festett, vékony, fekete vonalakkal, az orr kék színű. A sárga festett végeket vékony fekete vonal jelölte.

forrás: http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object

12

Evező lapátok

Készült: Középbirodalomban

Anyaga: fa

Technika: festett

Méretek: Balról jobbra: N 1 536 (42, 8 cm x 4,2 cm); N 1536 B (28, 8 cm x 4,5 cm)

A harmadik, kis fehér háromszög alakú méretét még nem jelölte a múzeum. Az utolsó, amely nem látható teljesen: N 1536 A, ez 45, 8 cm x 4,5 cm.

forrás:

<http://egyptomusee.over-blog.com/tag/egypte%20:%20o%20louvre%20!/23>

Úszás

A fáraókori ábrázolások alapján a mai gyorsúszáshoz hasonló, váltott karokkal végzett úszás terjedt el az ókori Egyiptomban, a korábbi időszakban azonban, amikor a szaharai sziklarajzok készültek, még a pillangóúszásra emlékeztető mozdulatokkal úsztak. Az úszást – legalábbis az előkelők körében – csoportosan tanították. Kheti [assziuti](#) sírjában újságolta, hogy a fáraó gyermekeivel együtt tanult úszni. Számos kenőcsös kanalat úszó nő alakjában formáztak meg.

13

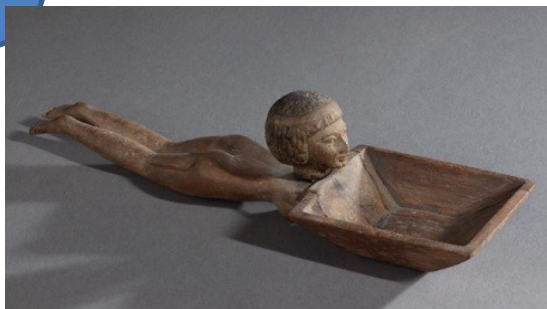
Kanál alakú úszó

Keletkezés: 18. dinasztia
Készült: Egyiptom
Anyaga: csont
Mérete: 12,5 cm
Őrzés helye: Párizs, Louvre

A kanál alakú úszó jellegzetessége, hogy a fejét a víz felszíne felett szeretné tartani.
forrás:

<http://egyptomusee.over-blog.com/tag/egypte%20:%20o%20louvre%20!/23>

14

Kanál alakú úszó

Keletkezés: 18. dinasztia
Készült: Egyiptom
Anyaga: szentjánoskenyérfa
Mérete: 20 cm hosszú, téglalap alakú
kanál 5,5 cm
Hol találták: Medinet el-Ghorab
Őrzés helye: Párizs, Louvre

A karjával támasztja alá a kanalat az úszó.

forrás: <http://egyptomusee.over-blog.com/tag/egypte%20:%20o%20louvre%20!/23>

15

Kanál alakú úszó

Keletkezés: 25. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fa

Mérete: 26,3 cm hosszú

Azonosítója:

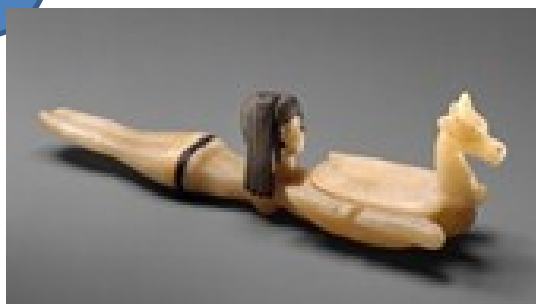
Őrzési hely:

Az úszó parókát és övet visel.

forrás:

<https://ancientpeoples.tumblr.com/post/118618321687/cosmetic-spoon-in-the-shape-of-a-woman-holding-a>

16

Kozmetikai kanál alakú nő, kezében egy tál

Keletkezés: 18. dinasztia,

Készült: Egyiptom

Mérete: 33 cm hosszú,

Leltári szám: c. 1390-1352 BC

(Forrás: The Met Museum)

Ez a kozmetikai kanál egy nő úszását ábrázolja. A nő előtt egy antilop látható.

forrás:

<http://egyptomusee.over-blog.com/tag/egypte%20:%20o%20louvre%20!/23>

17

Kozmetikai kanál

Anyaga: fa

Mérete: 29,3 cm hosszú, 5,50 cm széles

Jelenlegi helye: Párizs, Louvre

Leltári szám: E 8025

forrás:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louvres-antiquites-egyptiennes-p1010929.jpg?uselang=hu>

18

Kozmetikai kanál egy úszós lány formájában

Keletkezés: 21-25. dinasztia

Készült: Egyiptom

Anyaga: fajansz

Mérete: l. 16,3 cm (6 7/16 in)

Őrzési hely: New York Metropolitan Múzeum

Leltári szám: 44.4.14

Fényes türkiz mázzal díszített fajanszból készült, ez a kozmetikai tartály, fogantyúja egy meztelen úszó lányt ábrázol. A fekete parókát viselő úszó lány téglalap alakú medencét tart karjában. Az ilyen kanalak rituális tárgyként értelmezhetők, amelyek az istennőkkel, mint például az Anyával és a Hathorral kapcsolatos visszautasítások.

forrás:

http://www.metmuseum.org/art/collection/search/546223?sortBy=Relevance&where=Egypt&ao=on&ft=*&offset=460&rpp=20&pos=466

Dombormű

Sznofru (Sneferu) fáraó

Készült: 4. dinasztia

Anyaga: mészkő

Jelenlegi lelőhely:

[Egyptian Museum](#) (Cairo)

forrás:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Sneferu>

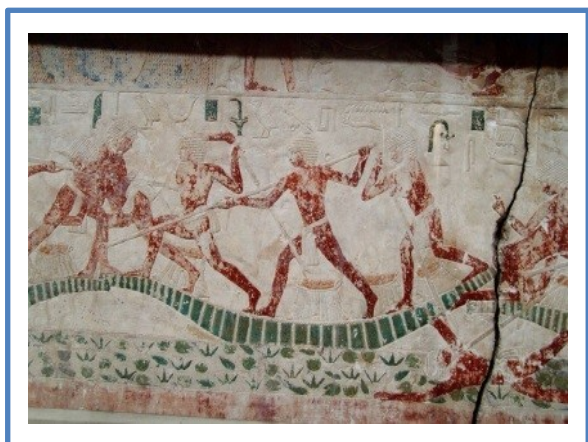
Vitorlahúzás

Készült: Óbirodalom korai 6.
dinasztia, c 2330 B.C
Lelőhely: Saqqara / Tomb Mereruka /
SailraisingSakhara - Saqqara
(Egyiptom Central) Tomb of vezír
Mereruka (Mastaba)
Anyaga: mészkő

A hajó legénysége emeli a vitorlát.

forrás:

<http://www.akg-images.co.uk/C.aspx?VP3=SearchResult&VBID=2UMESQ91BCM5K&SMLS=1&RW=1266&RH=664&PN=2>

Harci csónak

Keletkezett: 5. dinasztia
Lelőhely: Szakkara
Őrzési hely: Egyiptomi Múzeum, Kairó

forrás: https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:C3%84gyptisches_Museum_Kairo_2016-03-29_Grabrelief_Boots-Szene.jpg

Írásos emlék: Westcar papirusz

Jelenlegi lelőhely: Ägyptisches Museum (Berlin)

forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/Westcar_Papyrus

A Westcar papirus (más néven "Három csodálatos mese a Khufu király udvarából") tizenkét tekercs papiruszt tartalmaz, amelyet a Hyksos időszak alatt írt, de olyan történeteket mesél el, amelyekről a Közép Királyságra gondolnak. Négy történet olvasható a papiruszon (Khufu és az ötödik dinasztia első három királyának Userkaf, Sahure és Neferirkara Kakai történetei). Egyes elemzők azt sugallják, hogy a szegény kézírás és a szövegben elkövetett hibák nagy száma arra utal, hogy a papirusz egy diák által készített tanulmány része.

Képek a falon: Khufu (Kheopsz) bárkája

Jelenlegi lelőhely: Gízai Hajómúzeum
(Giza solar)

forrás:

<http://www.pbs.org/wgbh/nova/pharaoh/expl-nf.html>

A világ legrégebbi hajója Khufu király piramisában található. Ez a hajó jó példa a papyrusz formájú csónakra. Néhányan úgy vélik, hogy a királynak szüksége volt erre túlvilági életében. A Khufu hajó, valószínűleg a világ legöregebb, ókorból származó épen maradt hajója.

Kheopsz fáraó napbárkája egyik legnagyobb, legrégebb és leginkább épségben megmaradt ókori hajó. A 43,6 méter hosszú és 5,9 méter széles, fából készült hajót Kr. e. 2500-ban, Kheopsz halálakor a fáraó számára épített piramis lábánál darabokra szedve, mészkőtömbökkel fedett sírokba ásták el. Feltárása és a rekonstrukciós munkák 2008-ban kezdődtek, a hajó ma Gízában, a piramis mellett épült múzeumban tekinthető meg.

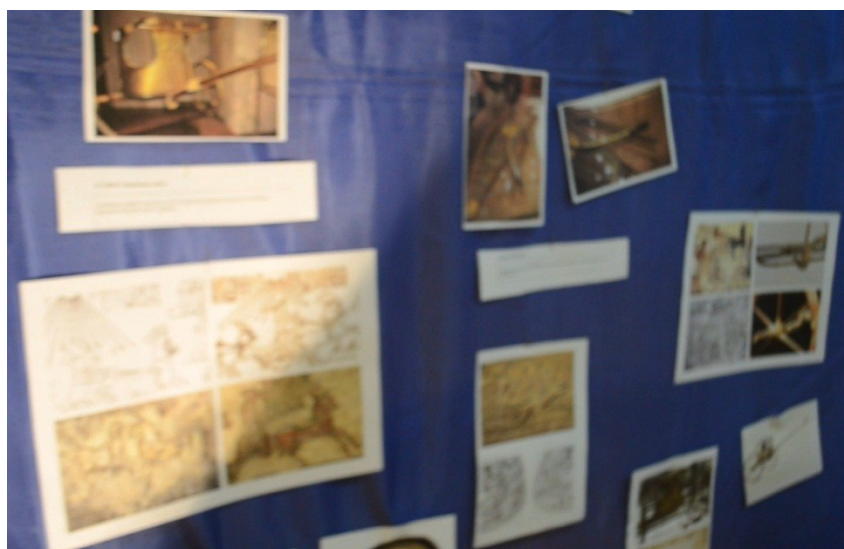
forrás:

<http://vojazs.blog.hu/2015/10/29/muzeumhajok>

2. vitrin: Harci sportok

Íjászat

Az ókori egyiptomi testedzés egyik kedvelt formája volt az íjászat, melynek hadászati és vadászati célja egyaránt fontos volt számukra. A [céllövészet](#) is a felkészülés érdekében alakult ki, és vált elterjedtté. Különösen fontos lett a 18. dinasztia korában, amikor a legnépszerűbb királyi sportok között szerepelt. Ennek oka a hadászati jelentőségen túl feltehetően annak is köszönhető, hogy a hükszoszokkal az íjnak egy új, nagyobb teljesítményű fajtája honosodott meg, az összetett íj, melyet különböző fafajták és szaru komplikált összeépítésével hoztak létre. Ez jóval nagyobb átütőerő pontosabban irányított kifejtésére volt alkalmas, és a vesszőt is messzebb röpítette. Tutanhamon íjkészletében egy különleges, kettős íj is megőrződött, mellyel két nyílvesszőt lehetett kilőni, és egy szokatlanul kicsi, még gyermekhez méretezett darab. Nincs kizárva, hogy még kiskorában tanulta használni, vagy már akkor szórakozásként lőtt célba, ahogy egy herceg is tette a dinasztia kezdetén, I. Thotmesz fáraó korában. A díszes tegezék, változatos nyílhegyek a királyi reprezentáción túl, ugyancsak a kedvtelés irányába mutatnak. Igazi nagy sport teljesítmény azonban III. Thotmesz és II. Amenhotep fáraók nevéhez fűződik. Az Újbirodalom korában is elterjedt sportág volt, a királyok esetében az ázsiai céltábla átlövésének szimbolikus értelme is volt: az ellenség megsemmisítése, az egyiptomi királyi hatalom fensőbbségének a hirdetése.

Harci szekér

Az egyiptomiak az Elő-Ázsiából betelepedett hükszoszok közvetítésével ismerték meg a két ló vontatta könnyű harci szekeret. A költséges jármű az idők folyamán egyfajta státuszszimbólummá vált, melyet az Újbirodalom korában az előkelő réteg használt, a korabeli Kelet más népeihez hasonlóan. A kerekek átmérője 1 m körül volt, és kb. másfél méter távolságra helyezkedtek el egymástól. A szekér súlya max. 35 kg lehetett.

A legkorábbi ismert darabot ma Firenzében őrzik, és a 18. dinasztia korából származik. Készítéséhez hétféle fát használtak fel. Az időben a következő Teje királynő szüleié volt, és Tutanhamon sírjából is származik még hat harci szekér, amelyek az elhunyt fáraó túlvilági utazását segítették elő. Ezek közül kettőt ünnepi felvonulásokkor használtak.

Az egyiptomi szárazföldi hadsereg fontos fegyverneme volt, a gyalogság mellett. Az egyiptomi harci szekéren két katona: egy íjász és egy hajtó utazott. A kutatók a szekér gyorsaságát maximum 20-30 km/h sebességre becsülik. A szekér a vadászatban is változást hozott, mert ezzel már a gyorsabb vadakat is lehetett üldözni. A 18. dinasztia korában szívesen ábrázoltak is ilyen jeleneteket a sírokból – később jellemzően a királyok tűntek fel így vadászva (például [III. Ramszesz Medinet Habu](#) nagy pülonján).

Érdekesség

A [kádesi csata](#) volt talán az ókor legnagyobb olyan ütközete, amelyben nagy számban vettek részt harci szekerek. A csatában kb. 5000 ilyen harci jármű volt jelen. Az egyiptomi kétfős szekérrel szemben a hettiták hárman (hajtó, íjász, lándzsás) álltak a szekerek kosaraiban.

1

Lándzsa

Készült: Naqada II
 Mérete: Magasság: 23,4 cm,
 Szélesség: 4,3 centiméter Mélység:
 0,8 centiméter Súly: 0,082 kg
 Lelőhely: Egyiptom
 Jelenlegi helye: London, British
 Múzeum
 Leltári szám: EA30750

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=117010&partId=1&images=true&place=42209&object=21846&page=1

2

Pajzs

Készült: Középbirodalom
 Anyaga: fa
 Mérete: Szélesség: 4,9 centiméter
 (max.)Hossz: 69,5 centiméter
 Lelőhely: Egyiptom
 Jelenlegi helye: London, British
 Múzeum
 Leltári szám: EA49246

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=157723&partId=1&images=true&place=42209&object=20451&page=1

3

Pajzs

Készült: Középbirodalom
 Anyaga: fa
 Mérete: Hossz: 78,8 centiméter
 Lelőhely: Egyiptom
 Jelenlegi helye: London, British
 Múzeum
 Leltári szám: EA49245

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=157723&partId=1&images=true&place=42209&object=20451&page=1

4

forrás:

http://www.metmuseum.org/art/collection/search/547413?sortBy=Relevance&where=Abydos&ft=*&offset=0&rpp=20&pos=4

Nyílhegy

Készült: 1. dinasztia

Anyaga: elefántcsont

Mérete: 7,8 cm (3,16 hüv.)

Lelőhely: Egyiptomból, Észak-Felső-Egyiptomból, Abydosból, Umm el-Qaab-ból, Djer sírjából, Egyiptom

Jelenlegi helye: New York, Metropolitan

Leltári szám: 01.4.44

5

forrás:

http://www.metmuseum.org/art/collection/search/561783?sortBy=Relevance&where=Egypt&ft=*&offset=160&rpp=20&pos=176

Nyílhegy

Készült: Középbirodalom, 11. dinasztia

Anyaga: fa

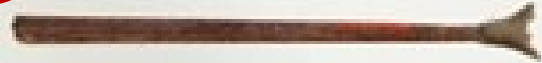
Mérete: 5,7 cm (2 1/4 in.)

Lelőhely: Egyiptomból, Felső-Egyiptomból, Thébéből, Deir el-Bahri-ből, Khety sírjából (TT 311, MMA 508), MMA ásatásokból, 1922-23 / 1926-27

Jelenlegi helye: New York, Metropolitan

Leltári szám: 26.3.113

6

forrás:

http://www.metmuseum.org/art/collection/search/561786?sortBy=Relevance&where=Egypt&p:ao=on&ft=*&offset=320&rpp=20&pos=339

Nyílhegy

Készült: 11. dinasztia

Anyaga: fa

Mérete: 9,5 cm (3 3/4 in.)

Lelőhely: Egyiptomból, Felső-Egyiptomból, Thébéből, Deir el-Bahri-ből, Khety sírjából (TT 311, MMA 508), MMA ásatásokból, 1922-23 / 1926-27

Jelenlegi helye: New York, Metropolitan

Leltári szám: 26.3.116

7

Nyílhegy

Anyaga: fém, réz

Mérete: 15X3mm

Lelőhely: Núbia

Jelenlegi helye: Nubian Gallery

Leltári szám: E23727

forrás: <https://oi-idb.uchicago.edu/#D/MC/24804/H/1494346629534>

8

Íjász csuklóvédője

Készült: 12-18. dinasztia

Anyaga: bőr

Lelőhely: Egyiptomból; Dél-Felső-Egyiptomból,

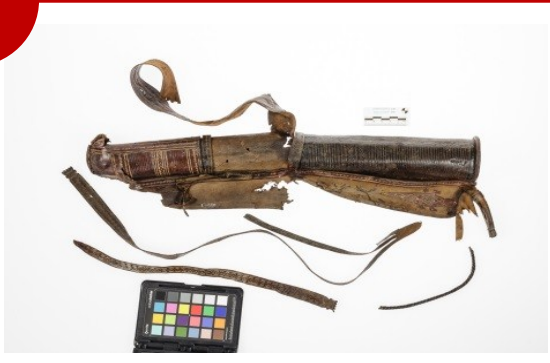
Jelenlegi helye: New York, Metropolitan

Leltári szám: 23.2.76b

Az ókori Egyiptom íjászaik olyan bőrt viselnek, mint ez, hogy megvédjék a csuklójukat a nyíl végétől, mikor visszahúzódtak a lövéshez és az íjhuzat visszapattanásához. Ezt a példát Gebelein-ben találták meg, egy katona testén.

forrás: https://www.google.hu/search?q=ford%C3%ADt%C3%B3&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b&gfe_rd=cr&ei=aFMTWZykJc2v8weu84fIAw

9

Számszeríj

Anyag: bőr

Méret: 505 L x 160 W x 47

Származása: Egyiptom

Lelőhely: a Q 62 temetkezési kamra

Jelenlegi helye: Nubian Gallery

Leltári szám: E20398A

forrás: <https://oi-idb.uchicago.edu/#D/MC/20897/H/1494346575108>

10

Buzogányfej

Anyaga: kő
 Méret: 590L 570D MM
 Származása: Egyiptom
 Lelőhely: Núbia
 Körte alakú, szürke, enyhén foltos
 buzogányfej
 Őrzési hely:
 Leltári szám: E24159

forrás: <https://oidb.uchicago.edu/#D/MC/24804/H/1494488902734>

11

Vadászpaletta - fragmentum

Készült: 3300-3100
 Anyag: grauwacke
 Méret: 14,6 cm, 40,5 cm
 Származása: Abydos
 Őrzési hely: Párizs, Louvre

forrás:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Predynastic_Hunters_\(Egypte_louvre_321_cropped\).jpg?uselang=hu](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Predynastic_Hunters_(Egypte_louvre_321_cropped).jpg?uselang=hu)

12

Vadászpaletta - fragmentum

Készült: predinasztikus kor, 3250.-
 3100 körül
 Anyag: grauwacke
 Őrzési hely: Párizs, Louvre

forrás:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Hunters_Palette?uselang=hu#/media/File:HuntersPalette-BritishMuseum-August21-08.jpg

13

Tutanhamon szekere

Tutanhamon sírjából került elő az ókori Egyiptom jellegzetes négyféle szekértípusa.

Őrzési hely: Egyiptomi Múzeum, Kairó, Egyiptom

forrás: <http://ancientweaponsarmor.blogspot.hu/2012/03/egyptian-chariot-archer.html>

14

Festett kő

Készült: 26. dinasztia, Kr.e. 600 BC-570

Anyag: kő

Technika: metszett Méret: hossza: 1,5 centiméter szélesség: 1,1 centiméter

vastagság: 0,6 centiméter Származása: Afrika, Egyiptom, Alsó-Egyiptom, Nile Delta, Kom Geif, Naukratis

Őrzési hely: London, British Múzeum

Leltári szám: EA66508

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=144690&partId=1&searchText=ancient+egyptian+chariot&page=1

15

Tutanahamon íjai

Két dupla kompozit íj, egy összetett íj és egy fából készült íj.

Őrzési hely: Kairó

forrás:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Toutankamon-expo_74_fleches.jpg

Festmény

Szekér

Készült: 18. dinasztia

Méret: hossza: 106,7 centiméter,
szélesség: 45,8 centiméter szélesség:
83 centiméter

Származása: Afrika, Egyiptom, Felső
Egyiptom, Nebamun sírja (Thebes)

Őrzési hely: London, British Múzeum
Leltári szám: EA37982

A mezőgazdasági növényeknek a Nebamun birtokán történő adóértékelését bemutató
mésző sírfestmény része.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=117388&partId=1&searchText=ancient+egyptian+chariot&page=1

Szekér Tutankhamon sírjából

Készült: 18. dinasztia

Tutankhamon sírjából

Tutankhamon szekere: vadászat a
sivatagban, ie. 1333-1323

Őrzési hely: Tutankhamon kincstára,
Egyiptom

forrás:

Szekerek Tutankhamon sírjából

Ásatási felvétel

<http://www.griffith.ox.ac.uk/gri/9chario0.html>

Hyksos szekerek

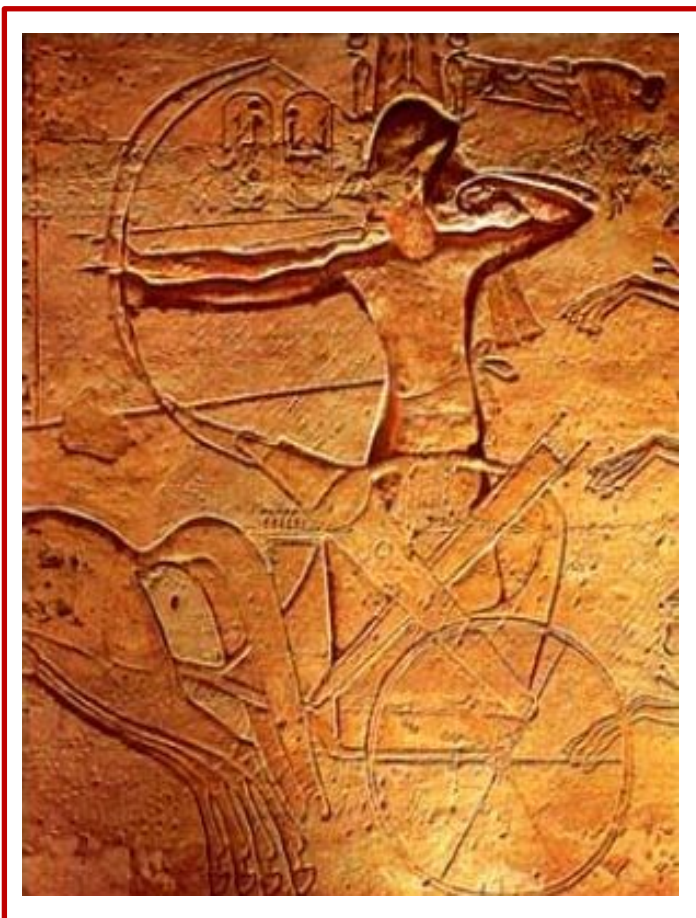

A lovakat könnyebb járművekhez csatlakoztatták, amelyek szekerekké alakultak. A könnyűsúlyú szekerek, nagyon gyorsan mozognak. Az ókori egyiptomi szekerek, amelyeket egy pár ló húzott, és csak 17 fontot nyomtak, könnyen megközelíthetik a 20 mérföld / óra sebességet.

A szekér fontos részei a kerekek, a vázszerkezet, a pólus és a fémszerelvények. A kohászat, a fémegmunkálás, a cserzés és a bőrfeldolgozás, a ragasztók, a csont használatának köszönhetően el tudták készíteni a szekereket.

forrás: <http://factsanddetails.com/world/cat56/sub365/item1928.html>

Dombormű

Kádesi csata

A kádesi csata egy Abu Szimbel-i reliefen.

forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/II._Ramszesz#/media/File:Ramses_II_at_Kadesh.jpg

3. vitrin: Küzdősportok

Botvívás

Az újbirodalmi emlékeken a birkózás mellett gyakran látni botvívó-jeleneteket is. Éppúgy ott vannak III.- Thutmoszisz fáraó szobra előtt Amenmessze sírjában, mint Ehnaton trónusa előtt Tell el-Amarnában, vagy III. Ramszesz fáraó halotti templomának a falán, de Tjanuni felvonuló núbiai harcosai is botokkal vannak felszerelve. Botvívást önmagában is ábrázoltak.

Tutanhamon sírja több eredeti vívóbotot megőrzött, így pontos képünk van erről az eszközről: kb. 1 méter hosszú, alsó végén gyakran kiszélesedik, hogy elősegítse a biztosabb fogást, és néha kosárszerű résszel szerelték fel, amely a kezet védte az ütésektől. A másik végét esetenként fémmel erősítették meg. A régimódi botokról mindez hiányzott, és végük begömbült vagy gombban végződött. Mindössze egy olyan hosszú példányról tudunk, amelyet két kézzel kellett fogni, ahogy a 20. századi botvívók tettek.

A párvíadalban a közönséget meghajlással üdvözölték, majd a botok keresztezésével kezdték a küzdelmet. Gyors mozdulatokkal vívtak – vágtak és nem szúrtak. Védekezésésként egy pajzsszerű falapot használhattak, amit a botvívók a karjukhoz rögzítettek, vagy talán bőrből való pántokkal tekerték be a homlokukat és az állukat. Máskor mindkét kezükben egy-egy botot tartottak. A párvíadalt vívók ruházatuk alapján katonák voltak.

Birkózás

A küzdősportok között az ábrázolások alapján igen népszerű volt a birkózás, melynek számos fogását megörökítették a sírokban, templomokban, és jelenetei osztrakonokon is feltűnnek. Felismerhetők a különféle gáncsolások, lábra támadások, fojtások, feszítések, leszorítások, dobások és szabadulások mozdulatai, melyek leginkább a mai szabadfogású birkózásra emlékeztetnek.

Az ifjú Akhethotepnek és barátjának hat jellegzetes mozdulatból álló sorozatát találjuk Ptahhotepnek az Óbirodalom korából származó sírjában. Lényegesen többször festették le a birkózókat

a középbirodalmi sírokban – különösen Beni Haszánban, a 16. felső-egyiptomi nomosz-kormányzók sírjaiban volt népszerű téma. I. Baqetnél a korábbról ismert hat elem látható, amelyeket a sporttörténészek gyakorló fogásokként értékelnek.

Az Újbírodalom korában kevesebb a birkózójelenet és továbbra is a katonákhoz kötődik, akik a szokásos szoknyájukat viselik, és gyakran megfigyelhető közöttük az idegen, negroid vonású núbiai, akit az egyiptomi legyőz.

Bokszolás

Az Újbírodalom korától a birkózás és a botvívás mellett egy új küzdősportot is méltónak tartottak kőbe vésni: a bokszolást. Kheruef thébai sírjában (TT192) a dzsed-oszlop felállításának szertartásakor III. Amenhotep fáraó szed-ünnapén hat bokszolópárt örökítettek meg, akik ökölbe szorított kézzel harcolnak egymással.

Meriré Tell el-Amarnában feltárt sírjában is láthatunk bokszoló ábrázolást, de ott a jelenet a festmény töredékes volta miatt egyaránt értelmezhető birkózásnak és bokszolásnak is. A görög-római korban egy terrakottafigurán állatok bokszolnak egymással.

1

Mindkét végén bőrborítású fából készült pólusból áll. Hennával színezték.

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=474678&partId=1&images=true&place=42209&object=22728&page=1

Bot

Anyaga: fa, bőr, henna

Technika: faragás

Mérete: magasság: 154 cm,

szélesség: 4,5 cm

Lelőhely: Shantur (Afrika, Egyiptom,

Felső-Egyiptom, Beni Suef

(tartomány), Shantur)

Jelenlegi helye: London, British

Múzeum

Leltári szám: Af1981,14.106

2

Botvívás

osztrakon

Őrzési hely: Párizs, Louvre

forrás:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Sports_in_ancient_Egypt?uselang=hu#/media/File:Egypte_louvre_105.jpg

3

Birkózó fiúk

kb. 2500 körül

Nykauinpu sírja, Gizában

Őrzési hely: Keleti Intézet, Chicago

forrás: <http://quatr.us/egypt/games/>

Ábrák a falon: botvívás

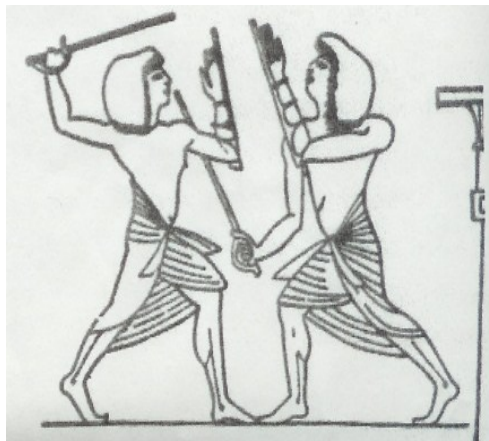

Tomb of Merire II.

Készült: c. 1350
El Amarna

forrás:
http://ejmas.com/jcs/2007jcs/jcsart_riddle_e_0807.html

forrás:
http://ejmas.com/jcs/2007jcs/jcsart_riddle_e_0807.html

Készült: c. 1350
Théba

forrás:
http://ejmas.com/jcs/2007jcs/jcsart_riddle_e_0807.html

Írásos emlék: Ramesszeum papirusz

Jelenlegi lelőhely:

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/publications/online_research_catalogues/rp/the_ramesseum_papyri.aspx

Falfestmény: birkózás Beni Haszánban

Készült: 2000

Lelőhely: Beni Hasszán

A birkózás legalábbis az egyiptomi legnépszerűbb sport volt. 3000-től 1100-ig B.C.E. a legtöbb sportesemény a birkózás körül koncentrált. Az egyiptomi Beni Hasan városban található csodálatos alkotás több mint 400 birkózó jelenetet mutat be, melyeket egy birkózó mérkőzés előrehaladásának sorrendjében mutattak ki.

Forrás: Dr. Thomas Desch-Obi, az afrikai harcművészeti történelem története című könyvéből, https://sports.vice.com/en_au/article/illuminating-the-fighting-history-of-ancient-africa

Beni Hasszán nekropolisza,
Falfestmény, Amenemhat sírja

forrás:

<http://www.gettyimages.com/detail/news-photo/egypt-necropolis-of-beni-hasan-tomb-of-amenemhat-detail-news-photo/122320606#egypt-necropolis-of-beni-hasan-tomb-of-amenemhat-detail-mural-picture-id122320606>

Dombormű: birkózás Medinet Habuban

Harcművészetek / birkózás
III. Ramszesz temploma
Medinet Habu-ban

forrás: <http://www.ancient-egypt.co.uk/medinet%20habu/pages/wrestling%20medinet%20habu%204%20scenes001.htm>

forrás: <http://www.art-and-archaeology.com/egypt/egy357.html>

Dombormű: birkózás

Keletkezett: 5. dinasztia
Ptahhotep sírja,
Lelőhely: Szakkara

forrás:

http://www.egyptsearch.com/forums/ultimatebb.cgi?ubb=print_topic;f=8;t=009435

Medinet Habu / Birkózás /
Relief
West Thebes (Felső
Egyiptom), Medinet Habu,
Ramszesz III.
Halottitemploma (Új
Királyság, 20. dinasztia, Kr.
E. 1160/1155), Első udvar,
South Hall.
Azonosító: AKG1000045
Időszak: 12. század
Anyaga: kő

A birkózók és a botos harcosok közötti ünnepi harc. Részlet: Núbiai birkózás egyiptomiakkal.

forrás: <http://www.akg-images.fr/C.aspx?VP3=SearchResult&ITEMID=2UMDHUSYDLOC&LANGSWI=1&LANG=English>

Dombormű: boksizolás

Egyiptomi boxerek és botos harcosok, c. 1350. B.C.E., Kheruef sírjából, Thebes, Egyiptom.

Forrás: A Chicagói Egyetem Keleti Intézetének engedélyével.

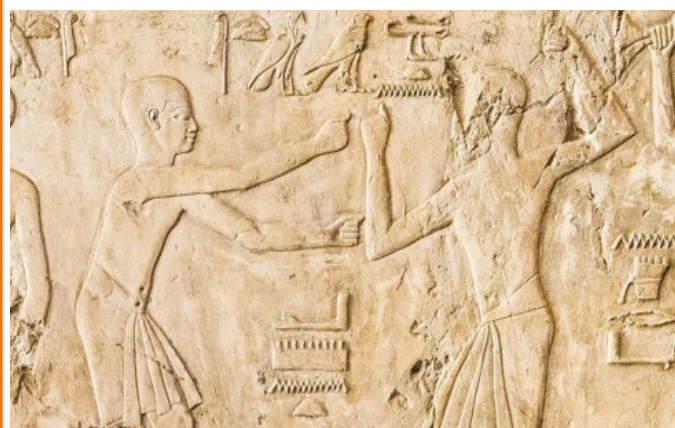
Az egyiptomi boksizolók csupasz ököllel harcolnak.

forrás:

http://ejmas.com/jcs/2010jcs/jcsart_murray_1007.html

Kheruef
Luxor

forrás: <https://www.etltravel.com/things-to-do/kheruef-tomb-luxor>

III. Ramszesz temploma
Medinet Habu

forrás:

<http://frenchboxing.blogspot.hu/2013/05/egy-pt-parallel-between-classical.html>

1. vitrin: Ügyességi és egyéb sportok

Labdaütés

Az óegyiptomi [labdák](#) egy része puha, mások kemények, azonban valamennyi elfér egy tenyérben. A tárgyi leletek mellett képek is tanúskodnak használatukról.

Ezek egy része templomi domborművön látható. [Hatsepszut](#) fáraónő korától Hadrianus császár uralkodásáig kimutatható, és a fáraót ábrázolja egyik kezében egy viszonylag hosszú ütőpálcával, másikkban tenyérnyi labdával. A domborművek környezete alapján a jelenet nyilvánvalóan a templomi szertartások részét alkotta. Az elemzések kimutatták, hogy a gonosz megsemmisítésére irányuló rítusok közé tartozott, melyben a labda a káoszt előidézni vágyó [Apóphisz](#) óriáskígyó hipnotizáló szemét jelképezte. A szertartás folyamán ezt semmisítette meg, vagy tette ártalmatlanná a fáraó [Hathor](#) vagy más, a Napszemet megszemélyesítő istennő előtt, hogy annak „szívét megörvendeztesse”. Tettével „élettel megáldottá” vált, vagyis egészséget, jólétet, boldogságot és millió éveket kapott, meg isteni védelmet ellenségeivel szemben – ami egyúttal országára is kiterjedt. A labda tehát egy különlegesen hatékony eszköz volt, amit éppen ezért szebaketnek „a világossá tevőnek” is neveztek.

A pálca anyagát is meghatározták: moringafából (bAq) készült. A baq szó azonban jelentheti azt is, hogy „világos, érthető, egészséges” és „megpillant, lát”, ami arra utal, hogy többértelműségét kihasználták a rituálé közben: a sötétséget, gonoszt, káoszt megszemélyesítő kígyószemet egy világosságot hozó, látó anyaggal távolították el, biztosítva ezzel a [maat](#) létrejöttét és fennmaradását. A pálca formája bizonyára változott az évszázadok alatt. A legkorábbi ismert ábrázoláson hullámos, később egyenes, és a Ptolemaiosz fáraók korában husáng alakot is megörökítettek.

A „labdaütés” annyira fontos volt, hogy az uralkodók már kisgyermek koruktól gyakorolták. Peter Piccioni a domborművek részletes vizsgálata alapján arra a következtetésre jutott, hogy menete a mai baseballhoz, softballhoz vagy métához hasonló lehetett.

Bumeráng

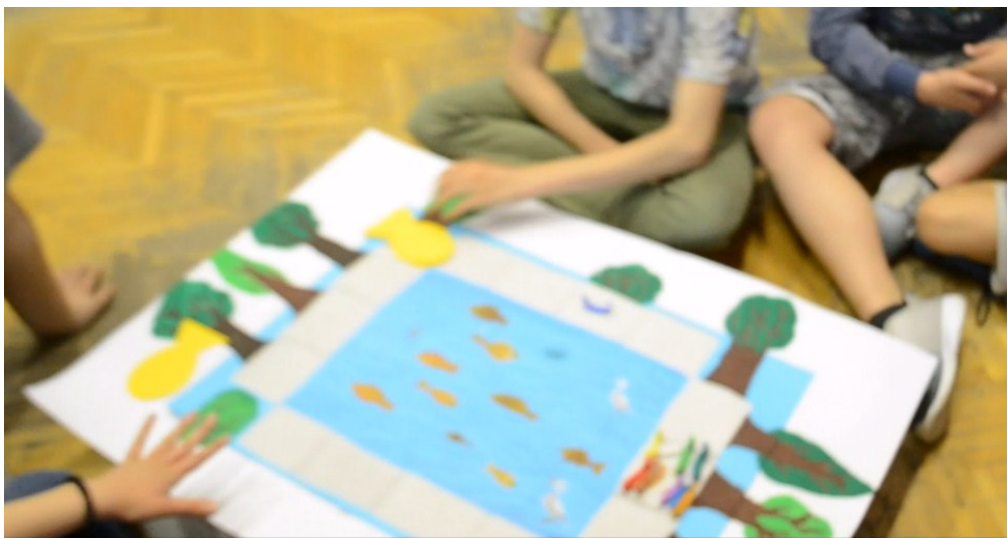
A badari kultúrában jelentek meg azok a hajítófegyverek, melyek még az Újbírodalom korában is kedveltek - a különböző bumerángok. A badari bumeráng a világ legrégebbi ismert ilyen fegyvere.

Neolit típusú szerszámaikkal az egyiptomiak földet műveltek, eszköztárukhoz a csiszolt kőbalta, kétoldalt retusos nyílhegyek, korong alakú buzogányok, bumerángok tartoztak.

Célbalövés

Az íjászatban a célbalövésnél a pontosság és a találat ereje egyaránt fontos szempont volt az ókori Egyiptomban. Különösen nagy gyakorlatot igényelt, mivel a vágató harci szekérről lőtték ki a nyilakat. A céltáblákat rézlemezek alkották. Ezek alakja kiterített ökörbőre emlékeztet. A lemezeket az Újbírodalom korában az adók között templomokban és sírokban egyaránt ábrázolták, de a tárgyi leletek között is megtalálhatóak. Ott voltak a Gelidoni öbölben elsüllyedt hajó esetében is.

Fontos célnak tekintették a céllövésben a rekordok felállítását – királyok esetében elődjükhöz viszonyítottak. Versengésen kívül erődemonstráció célját is szolgálhatta ez a sport, pl. II. Amenhotep Kádes városa előtti céllövése. A konkrét eredmények azonban nem ellenőrizhetők.

1

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=3615659&partId=1&images=true&place=42209&object=24110&page=1

Labda

Készült: Egyiptom

Anyaga: égetett agyaggolyó, halványsárga:

Mérete: átmérő: 2,3 cm

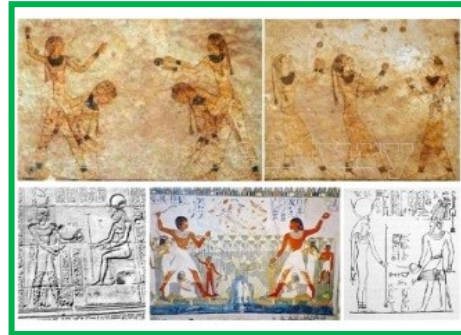
Azonosítója: 2009,6017.695Hol

található: British Múzeum

2

Labdajáték

3

Egyiptomi vadászat bumerángjai

Származási hely: Tutankhamon sírja

forrás:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_\(Ancient_Egypt\)?uselang=hu#/media/File:Tut_boomerangs.JPG/](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_(Ancient_Egypt)?uselang=hu#/media/File:Tut_boomerangs.JPG/)

4

Bumeráng

Őrzési hely: Nemzeti Régészeti Múzeum, Athén, Görögország

forrás:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_\(Ancient_Egypt\)?uselang=hu#/media/File:%22Egyptian_boomerang%22_\(3210654118\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_(Ancient_Egypt)?uselang=hu#/media/File:%22Egyptian_boomerang%22_(3210654118).jpg)

Apisz bika szobra

Ápisz, [Ozirisz](#) élő jelképe, az [ókori egyiptomi vallás](#) szent bikája, termékenységisten az [ókori Egyiptomban](#), ezért a földműves-ünnepeket az ő tiszteletére rendezték meg. Kapcsolatba hozták a napistennel is, ez az oka annak, hogy szarvai között ott a napkorong és időnként az ureusz-kígyó is. Fő tiszteleti helye [Memphisz](#) volt, ahol [Ptah](#) hírnökét és lelkének megtestesülését látták benne. Általában fehér foltokkal tarkított fekete bika képében ábrázolták. A legendák szerint futásával termékenyítette meg a földet.

5

Készült: Kr. e. 7-6. század
Technika: bronz, üreges öntéssel
Méret: 14,3x13,5 cm
Leltári szám: 51.2314
Őrzési hely: Budapest, Szépművészeti Múzeum, Egyiptomi Gyűjtemény

forrás: <http://www.szepmuveszeti.hu/adatlap/1809>

6

Ápisz bika szobra

Készült: 30. dinasztia

Technika: festett mészkő

Méret:

Magasság: 1,26 m.

Hossz: 1,76 m.

Őrzési hely: Párizs, Louvre, Sully szárnyföldszint: Állatok és az istenek, A szoba 19.

forrás:

<https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%81pisz>

7

Ápisz bika szobrocskája

Készült: Kr. e. I. évezred második fele

Technika: bronz, Méret: 4,5x4,5 cm

Leltári szám: 52.566

Őrzési hely: Budapest,

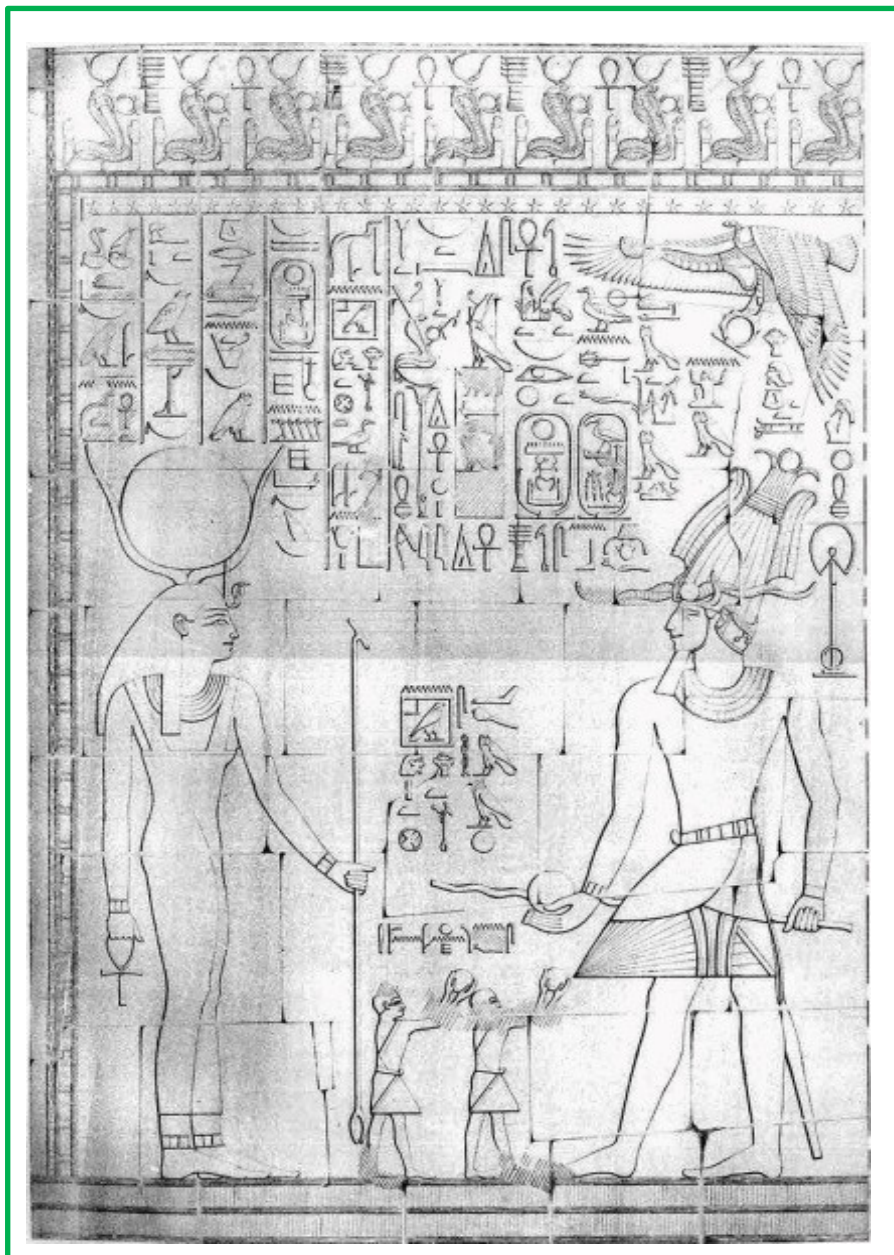
Szépművészeti Múzeum, Egyiptomi

Gyűjtemény

forrás:

http://www.szepmuveszeti.hu/adatlap/apisz_bika_szobrocskaja_15937

Dombormű: labdaütés

Keletkezett:

forrás: <http://egyptcentre.blogspot.hu/2015/04/hatshepsut-drunkenness-sexuality-and.html>

Falfestmény: botdobás

Egy ember dobott egy bottal
Hatshepsut kora

forrás:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_\(Ancient_Egypt\)?uselang=hu#/media/File:Hieroglyph_of_a_man_throwing_a_stick.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_(Ancient_Egypt)?uselang=hu#/media/File:Hieroglyph_of_a_man_throwing_a_stick.jpg)

forrás:

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_\(Ancient_Egypt\)?uselang=hu#/media/File:Man_throwing_stick_old_Egypt.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Throwing_stick_(Ancient_Egypt)?uselang=hu#/media/File:Man_throwing_stick_old_Egypt.jpg)

Szobrok

III. Amenhotep szobra

Készült: 18. dinasztia

Anyaga: granodiorit

Lelőhely: III. Amenhotep temploma
(Felső Egyiptom, Théba)

Méret: Magasság: 290 cm,

Szélesség: 83 cm

Őrzési helye: British Museum

Leltári száma: EA5

forrás:

http://www.britishmuseum.org/research/collection_online/collection_object_details.aspx?objectId=111353&partId=1&searchText=amenhotep++statue&page=1

Tutanhamon szobra

Anyaga: fa, fekete gyanta, arany ruha, bronz

Lelőhely: A királyok völgye

Méret: Magasság 192 cm

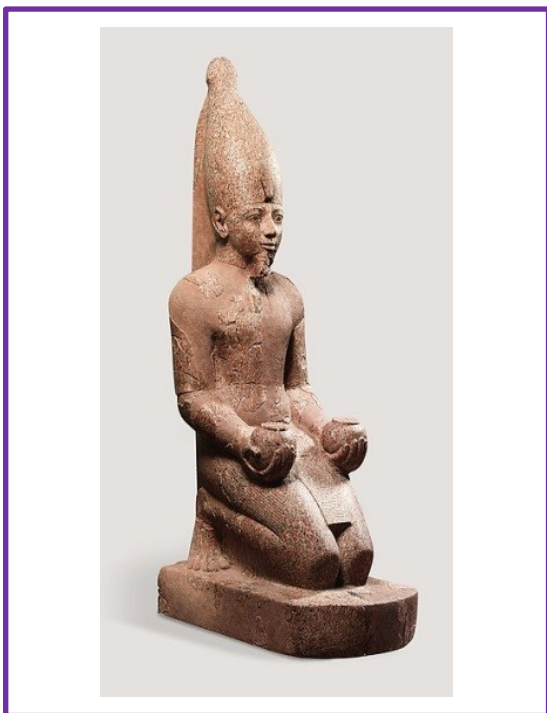
Szélesség 53,5 cm

Őrzési helye: Kairó, Egyiptomi Múzeum

Leltári száma: JE 60707

Tutanhamon valóságos méreteknél megfelelő szobra. Tutankhamon szandált, karkötőt és nagy uzh gallért visel, fején klapot látunk a homlokát ureusz védi. A szemöldök és aszandál bronzból készült.

forrás: <http://www.globalegyptianmuseum.org/detail.aspx?id=14816>

Hatshepszt nagy térdelő szobra

Készült: 18. dinasztia (Hatshepszt és
III. Tuthmosze együttes uralkodása –
ca. 1479-1458)

Anyaga: gránit

Lelőhely: Egyiptom, Felső-Egyiptom,
Théba, Deir el-Bahri, Senenmut
kőbánya, MMA ásatásokról, 1927-28

Méretek: 145,4 cm

Őrzési helye: New York,
Metropolitan Museum

Leltári száma: 30.3.1

A szobor a valóságos méreteknél
megfelelő. A fáraó ünnepi öltözetben
látható.

forrás: <http://www.metmuseum.org/art/collection/search/544448>

A kiállítást kísérő játékok

1. Interaktív játék

A Learning Apps

(<https://learningapps.org/display?v=p560owtw217>),

feladatszerkesztő segítségével készítettük a játékot.

Feladat leírása:

Az alábbiakban fáraók szobrait és a hozzájuk tartozó neveket láthatja. Ezek a fáraóknak Egyiptom sportéletében nagy jelentőségük volt.

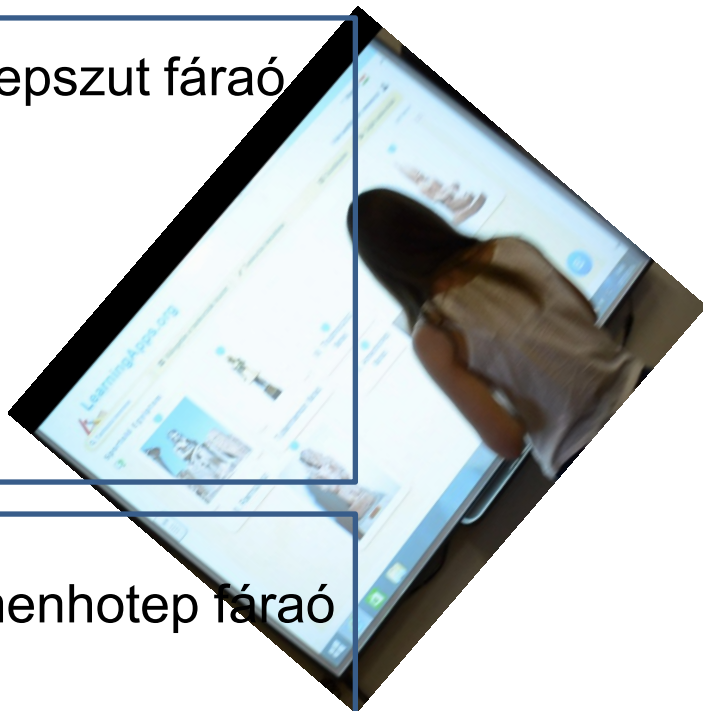
Párosítsa a fáraók szobrait a megadott nevekkal!

Hatsepszut fáraó

II. Amenhotep fáraó

II. Ramszesz fáraó

III. Thutmoszisz fáraó

Tutanhamon fáraó

2. Interaktív játék

A Learning Apps

(<https://learningapps.org/display?v=p560owtw217>),
feladatszerkesztő segítségével készítettük a játékot.

Feladat leírása: Hiányos szöveg kiegészítése

A célbalövés a versengésen kívül a fáraók erejének megmutatására is szolgált. Ennek példáját láthatjuk II. Amenhotep -1-, városa előtti céllövésekor. A királyi futás jellemző példája a jubileumi -2-, ünnep, amikor az erejében megújulni kívánó uralkodó az Ápisz-bikával együtt futja le a kijelölt távot. A luxori -3- , templom falán látható, hogy III. Amenhotep fáraó pálca végével igazítja a labdát. Ezt a sportot -4-, nevezzük. Az ókori Egyiptomban ritkán űzött sportot "*kölyök a mezőn*" névvel illetik, és egyik feliraton a "*Tartsd erősen, jövők!*", felkiáltás kíséri. Ez a sport a -5-, amelyet Szakkarában sírfestmények örökítenek meg. Az előkelők körében csoportosan tanították az -6- sportot, Kheti assziuti sírjában újságolta, hogy a fáraó gyermekeivel együtt tanulta meg.

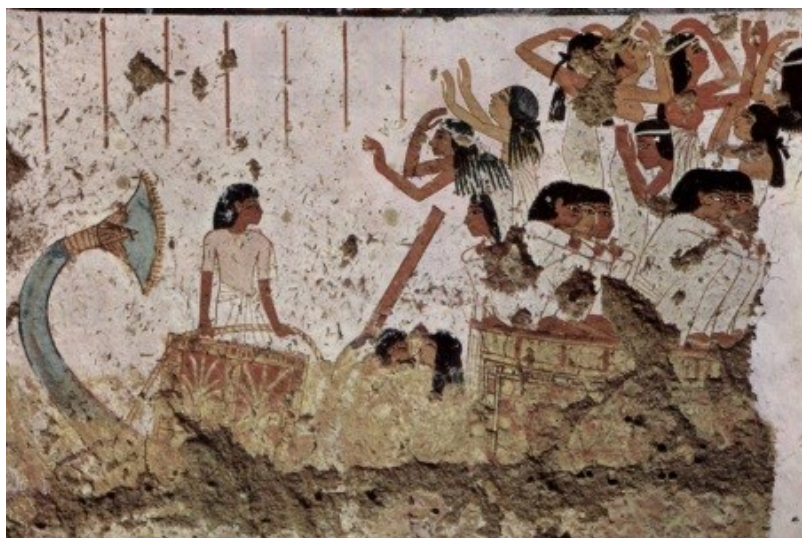
Helyes megoldás:

Kádes – szed – Amon-Ré – labdaütés – ugrás – úszás

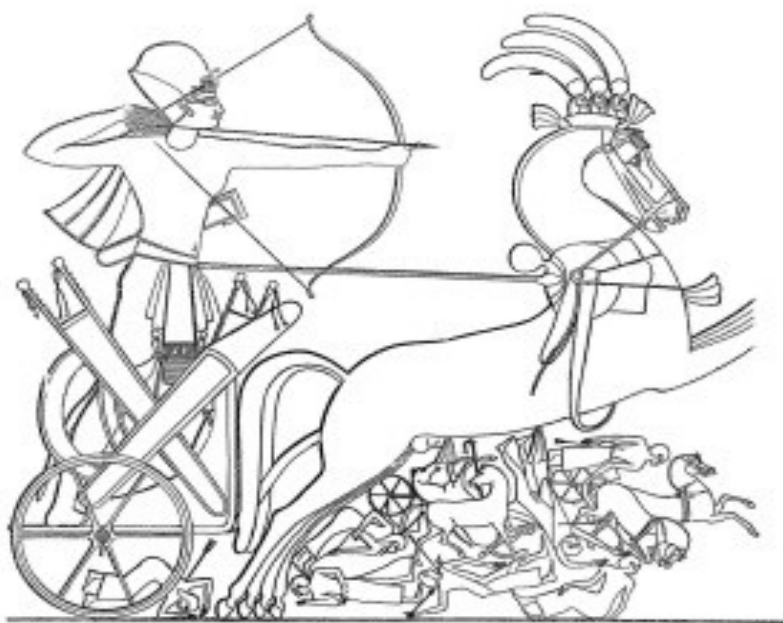
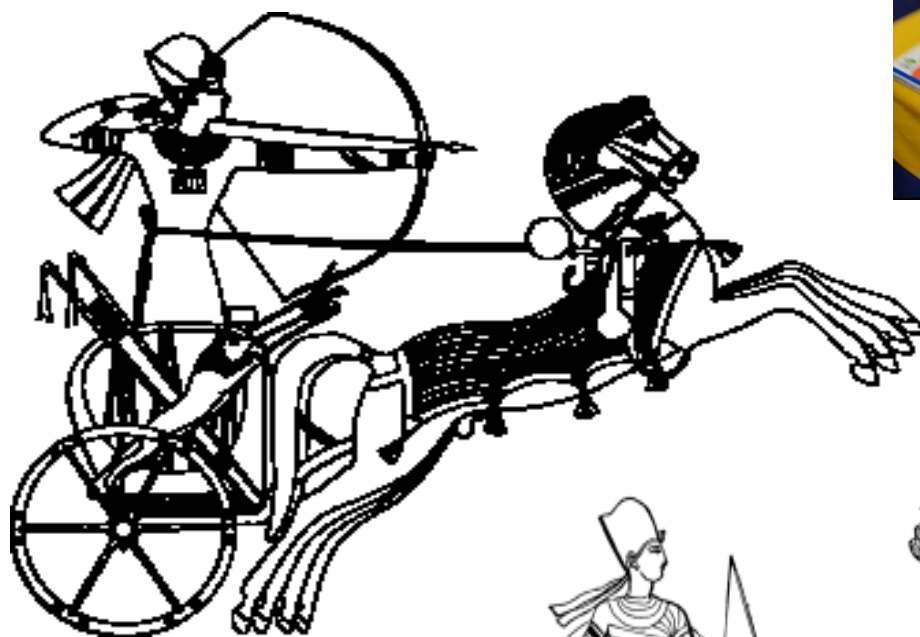
3. Interaktív játék

Puzzle

Nebamun sírja, 18.
dinasztia Théba

4. Kifestők

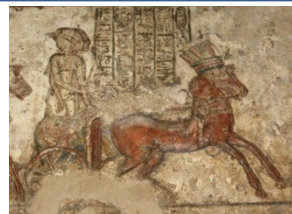
5. Memorijáték: harci szekerek

Tell-el Amarna, lovász és kocsik

Tell el-Amarna Mahu sírja, Ehnaton vonulása

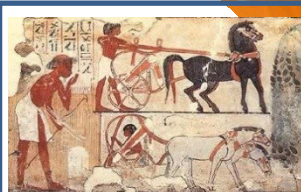
Tell el-Amarna, Meriré sírja: hercegnők hajtják a fogatot

Tell el-Amarna, Ehnaton és Nofertiti bevonulása parádésfogaton

Karnaki Amon-Ré templom, II. Amenhotep célbalő a harci kocsiról

Théba, Nebamon sírja, az adók összeírására érkező hivatalnok a szántóföldön, British M.

Tutankhamon egyik fogatának a kerékrészlete

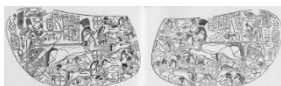
Tutankhamon egyik fogatának a kosáralizata

Négyküllős kocsí a Firenzei Egyiptomi Gyűjteményből

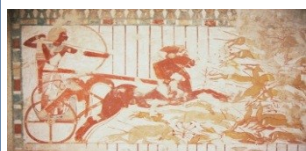
II. Ramszesz fogatán egy skarabeusz aljára vésve

IV. Thutmoszisz díszes harci kocsijának az oldallemezei

Karnak, Amon-Ré templom, I. Széthi fáraó líbiai hadjárata közben

Théba, TT56: Uszerhat vadászat közben

Tutankhamon díszkocsija, Kairói Múzeum

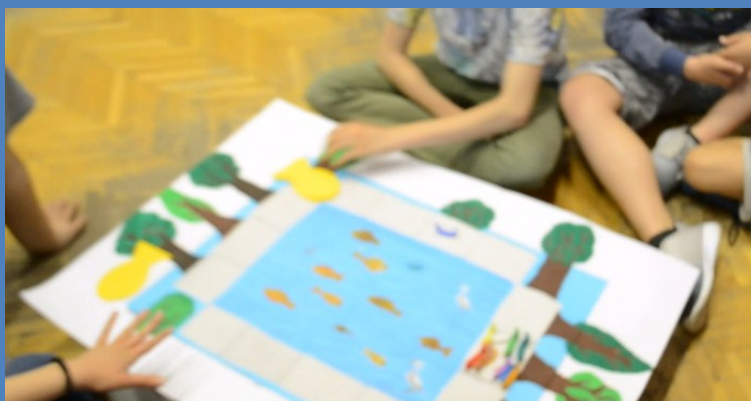

Yuya kocsija, Howard Carter festménye

Forrás: <http://ibisz.iif.hu/ozirisz/2017/02/15/fogat-galeria/>

A Nílus mentén létrejött egyiptomi államban a hajó természetes közlekedési eszköz volt, melyet ősidők óta használtak. A legkorábbi hajókat feltehetően papiruszból készítették, úgy, hogy a növény szárait a két végükön összekötötték. A teherszállításra kialakított hajókból nagyobb, tengerjáró hajók is kifejlődtek, amelyekkel nagyrészt a Földközi-tenger partjai mentén hajóztak, ritkábban a Vörös-tengeren. A hajókat személy- és teherszállításra használták, a célnak megfelelő méretben. A nagyobbak elég stabilak voltak ahhoz, hogy komoly mennyiségű anyagot, súlyos árut is szállítsanak rajtuk. A hajók másik része sétahajóként, a pihenés és a szórakozás eszközeként szolgált. Ugyancsak rajtuk utaztak a halottak és az istenek szobrai a vallási események alatt.

Sznofru fáraóval kapcsolatban fennmaradt egy történet (Westcar papirusz), mi szerint unalmát egyszer azzal űzte el, hogy háremhölgyeit nézte, amint eveznek. II. Amenhotep fáraó sztléjén, melyet a gízai Szfinx lábánál helyezett el, a fáraó, mint ideális uralkodó sporteredményeiben is kiemelkedett. Ezek között említést tett egy különleges hajóútról, ahol megállás nélkül, 31,5 km távon kormányozta végig 200 fős legénységgel az utat, és az emberek csodálattal nézték teljesítményét. Az egyiptomiak gyakran rendeztek evezős versenyeket. A 18. dinasztia korában az evezés menete felváltva foglalt magában álló és ülő fázist. Az evezős legények öltözete bőr ágyékkötő volt.

[munkanapló](#)

A Szépművészeti Múzeum
Ozirisz földjén című vetélkedője döntő
fordulójának feladatmegoldása

A verseny tervezője, szervezője, a
feladatok összeállítója: Dr. Győry Hedvig

Az ókori Egyiptom sportélete

Kiállítási forgatókönyv
Uaszet gyermekei csapat
Felkészítő tanár:
Kocsisné Maráczai Margit
Makói József Attila Gimnázium 9-11.
évfolyam

Sportoló Egyiptom

Fóris Dominika 9. A
Gera Orsolya 10. A
Gules Gabriella 9. A
Inokai Máté 11. A
Joszt Vivien 9. A

Kurusa Anna 11. A
Oláh Balázs 9. A
Szilassi-Horváth Anna 11. A
Vajka Petra 10. A
Varga Kristóf 11. A